

ĐÀ LẠT THÁNG BA, DÒNG KẼ NIỀM BUỒN

Tôi không có nhu cầu niếm vùi Đà Lạt, nhưng mỗi khi nghe ai nhắc tới Đà Lạt, tôi lại thấy náo nức, bồn chồn một cách kỳ lạ. Tôi còn nhớ, gia đình tôi dọn lên Đà Lạt vào một ngày tháng 3 năm 1969. Lúc đó, tôi đang học lớp bốn ở trường tiểu học Đồng Tiến, Sài Gòn. Trong khi cha mẹ tôi tất bật lo toan sắp xếp, di chuyển một đống quân 8 đứa con nhỏ, cùng nhu cầu đi đi về về khắp nơi, lo nhấc nhấc, thì chị em tôi rất hào hứng, thích thú với cảm giác được đi máy bay và ở nhà mới. Riêng tôi, lại càng mừng rỡ hơn hết, vì đã thoát được một bà giáo “đi phở” nghiêm khắc, lo lắng suốt ngày suốt tay tôi do cái tôi nói chuyện nhuần nhuyễn trong lớp...

Đà Lạt quen thuộc của tôi thuở xưa là ngôi nhà rộng hai tầng với lối kiến trúc của Pháp, có những ô cửa sổ hình tròn hình vuông bằng kính. Sau nhà là mảnh vườn nhỏ, hoa dãi đủ màu sắc chen lẫn với cỏ xanh cao gần tới đầu gối. Sát bên bờ rào phồng kín những giỏ hoa bìm bịp tím thẫm, một cây đào rộng cao to, thân cây cồng kềnh, già nua vươn những cành nâu dài gầy guộc, trĩu đầy hoa màu hồng phấn trên nền khung cửa sổ trên lầu. Những buổi sáng, giữa lúc sương còn giăng mờ trên đầu ngọn thông cao, phả hơi lạnh xuống giàn hoa ngũ sắc bao quanh trước sân nhà, dưới ánh nắng dịu dàng bé bỏng trong veo trên những cánh lá tươi xanh, thì một âm thanh thân quen thuộc đánh thức tôi dậy, là tiếng chim sẻ ríu rít gọi nhau nghe thật vui tai. Dưới ánh nắng chói chang báo hiệu một ngày mới bắt đầu rong chơi kiếm ăn của chúng. Tôi nhớ con đường dốc gồ ghề mình vẫn đi bộ mỗi ngày với đám bạn cùng xóm, từ khu Chi Lăng đến ngôi trường trung học tại phố Văn Khoa, có cây mimosa đường nghiêng bên cổng trường, khoe sắc hoa vàng rực trong nắng sáng. Tôi biết, mình đã có một tình cảm đặc biệt với vùng đất đồi cao nguyên này từ thời niên thiếu, khi trái tim non trẻ của tôi còn biết xúc động trước vẻ đẹp của những đồi thông xanh ngắt, những thung lũng mờ mờ mà, và những vườn rau tươi mát. Trong đôi mắt tôi dường như luôn mở to về mọi phía, mọi cảnh vật chung quanh. Tôi luôn ghi lại một vài hình ảnh mà tôi yêu thích vào ngăn trí nhớ. Ở phố cổ trên những nếp mái nhà, những cánh hoa trang sách, dưới ánh nắng nào rực rỡ lại thấy nó ra ngấm nghĩa, hơi thở sống và... mờ mờ...

um từm c m c sau nhà...

Rồi, tôi lên theo thềm gian, nhìn từm nhìn vẫn không lên hèn vóc dáng của tôi là bao nhiêu. Tôi vẫn quanh quẩn trong một góc trời Đà Lạt nhỏ bé với khung cảnh quen thuộc nhìn hoài không biết chán, và tiếng chim hót ríu rít mãi sáng đã là một thanh âm nghe thân thiết đến nỗi phải ghiền. Khoảng sân rộng phía trước nhà tôi dần dần đã nở đầy hoa. Vườn Thổ, hoa Trứng Nguyên do một tôi trồng, thêm hai bãi mía mốp mốp vươn cao và một giàn su trĩu trĩu trái. Một tháng sau, một tôi mua gà về nuôi, gà đẻ trứng, một cho ấp, nở ra một đàn gà con lông vàng mướt t xinh xắn. Cũng thế, đàn gà tiếp tục tăng trưởng lên đến cỡ 100 con. Sân nhà tôi giờ ng ngh m một nông trại nhỏ, ngày nào đi học về tôi cũng bận rộn với việc bằm rau trộn bột cho gà ăn, dọn dẹp chuồng gà. Vai trò của một đứa con gái lớn trong gia đình đông con, đã không cho phép tôi có thì giờ rong chơi nhưu như tôi ao ước. Thế nh thế ng tôi mãi đi học cho ra khu Hòa Bình chơi, thốt ra cũng chng phỉ là đi chơi mà là đi học với một đũa xách giỏ...

Đôi sáng êm đềm trôi qua bên những cốc sữa của cha mẹ tôi và tiếng cười đùa của các con, và cứ mong một ngày chiến tranh chấm dứt. Đủ để nh của cha tôi là sự để nh cứ luôn ở Đà Lạt sau khi ghiền ngũ. Cha bàn với mẹ tôi bán căn nhà ở Sài Gòn để mua một căn nhà khác có vườn tược, đất đai ở Đà Lạt này. Trước là để đưa vào trồng trồng mong có huê lợi mà nuôi sống chúng tôi lên tiếp đời học. Sau là để cha vui thú đời viên. Căn nhà ở Sài Gòn của chúng tôi nằm trên đường Lê Đới Hành, trước của trường đua Phú Thọ cũng khá rộng, bề ngang 5 thước rưỡi, bề dài 18 thước. Sân trước chỉm 5 thước, hai bên sân cha tôi trồng cây mai tứ quý, một cây ớt trĩu sai trái. Tôi đã trải qua suốt thời kỳ học ở căn nhà này, và cũng có ít nhưu kỳ niệm với nó. Về y mà khi rời xa căn nhà đó, tôi đã chng có chút gì quyên luyến, nay nghe cha nói chúng tôi sẽ ở luôn trên Đà Lạt tôi rất vui... Nhưng, cũng vẫn chng nhng khn khn, đã để o lên hốt để tính trong cuộc sống của gia đình tôi. Một phần lớn cũng vì những ngày tháng 3 hoàng loạt, tình thế rối ren. Cha tôi vẫn hiên lành, chân thật, dồn tin vào mối lái của một người làm vườn khôn ngoan, đã mua lợi căn nhà cũ 3 gian với hai mẫu đất vào thềm để ở. Mua nhà rồi, cha bận rộn hèn với công việc trồng trồng, trăm thứ tiếp thêm vào đất đai cho vườn tược, nào mua phân, mua giống cây, mướn người làm... Gia đình tôi phải chia ra hai nơi. Mẹ tôi cùng hai đứa em gái lớn ở ngôi nhà mới để coi sóc người làm vườn và cơm nước cho học. Tôi ở lại căn nhà trong xóm xá với bà ngoại và mẹ y đứa em nhỏ. Chúng tôi chng đến căn nhà mới có vài hôm sau mẹ y ngày mả bão, một vườn bắp gần 300 cây chết ngộp trong nước. Không hiểu được cái lo thua lỗ của cha mẹ lúc đó, chúng tôi cứ vô tình hăng hái đi bẻ những trái bắp non tưới mẹ y cây bắp ng rộp xuồng đất, coi đó là một công việc vui thích...

Khi Ban Mê Thuột đã bị CS chiếm vào giữa tháng 3 năm 1975, thì Đà Lạt cũng dần chìm trong hoang mang, lo sợ. Người người bắt đầu di tản. Giữa lúc tình hình lên xuống đó, tin bà nội tôi mất ở Sài Gòn. Cha tôi phải tức tốc bay về chng tang bà chng có 3 ngày, không kịp đưa bà ra nghĩa trang, cha đã phải chng y đôn đáo trên phố Đà Lạt lo mua vé máy bay cho về con di tản về Sài Gòn. Ngày rời xa Đà Lạt, tôi chng để lên khôn để hiểu học cuộc chiến tranh trên đất nước mình. Tôi

chị biết oán hận những người CS sao quá ác tâm, quá hiểu chi. Nếu họ muốn duy trì chế độ CS thì cứ thực hiện những biện pháp đi, còn xâm nhập vào miền Nam làm chi cho khổ dân. Nghe tin họ chiếm được đâu thì dân chạy đến đó. Gia đình tôi cũng phải chạy để tìm nơi an toàn. Tôi tìm một góc trú ẩn ở Đà Lạt nhờ bé con tôi đành dọn về ở sau lưng. Khu vườn hoa dãi, cây đào rừng già cũ, những sáng sớm có sương mờ cùng tiếng chim hót... Và còn biết bao nhiêu hình ảnh thân yêu chung quanh. Tất cả họ như đã chết nằm trong tiếng súng tháng 3 rồi!!! Tôi ngậm ngùi nhìn lên căn nhà mới, hai mảnh đất, mà gia đình tôi chưa được trở về một ngày nào. Tôi thường công sức làm ruộng cấy lúa cho cha tôi, chết móp, dành dụm vài chục ngàn cho các con đã xa dần, xa dần và tàn lụi trong khói đạn.

Ôi, những ngày tháng Ba đau xót sao còn chập mãi trong tôi những dòng kẻ buồn của 38 năm về trước...

Thiên Lý

(3/2013)